

NACZELNE DOWÓDZTWO W. P.
(SZTAB GENERALNY)

Poczta polowa 53 ^{6293 T2} 14/XII. 1920 ^{K.S.}

Oddział II Informacyjny

Ew/5. № 57562 /II

DO

ADJUTANTURY GENERALNEJ.

Przesyła się w załączeniu odpis raportu kpt. Michał= skiego zastępcy Szefa Misji Wojskowej na południu Rosji, przedstawiający ofensywę bolszewicką na Krymie, oraz ewaku= ację armji gen. Wrangla.

1 załącznik.

=====
Za zgodność:

I. Zast. Szefa Sztabu Generalnego

K U L I N S K I m.p.

gen. pporucznik.

M. Z. Srokowski
nr 1 R

- Otrzymują:
1. Adj. Gener.
 2. M. S. Wojsk. Oddz. II. Szt.
 3. M. S. Zagr.
 4. M. S. Wojskowych.

NACZELNE DOWÓDZTWO WOJSK POLSKICH
ADJUTANTURA GENERALNA
WARSZAWA

L: Dz. 6295/2 dnia 14 XII 1920 r.
Wojos. Wydział

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

POLSKA MISJA WOJSKOWA
PRZY GŁOWNODOWODZACYM
ARMJA ROSYJSKA.

O d p i s .

Konstantynopol
dnia 24 listopada 1920 r.

N.

D o

Naczelnego Dowództwa W.P.

Oddział II.

Długo przygotowywana przez bolszewików akcja celem zajęcia Krymu była opracowana przez bolszewików bardzo starannie i doskonale wykonana.

By uniemożliwić Generałowi Wranglowi rozbijanie częściowo, koncentracja wojsk była przeprowadzona na głębokich tyłach wojsk i w ostatniej chwili wojska były wysunięte w 3 kierunkach: Kachowka, Czaplinka, Nikopol Melitopol i 3 grupa w okolicach Połogi - Oriechowa.

Numerów dywizji nie podaję, gdyż mam akta i materiały zapakowane. Melduję tylko, że I-sza konna armja Budiennego wchodziła do grupy Kachowskiej. Dylokacja wojsk Wrangla pozostawała jak poprzednio.

Początkowo Wrangel zamierzał uderzyć na grupę 3, poruczywszy 2-mu i 3-mu korpusowi akcję obronną na linii D-niepru, a później uderzenie I-szym korpusem /najsilniejszym/ na grupy zadnieprzańskie, jednak, że wobec zjawienia się I-szej konnej armji pod Kachówką, plan zmienił i postanowił przerzucić I-y korpus swój pod Kachówkę, w celu niedopuszczenia przerwy linii, tembardziej, że dowódca II armji zameldował, że nie zdoła się utrzymać.

Przerzucenie korpusów dopiero było rozpoczęte gdy bolszewicy przeszli do ataku, otrzymując odrazu znaczne sukcesy. W ostatniej chwili Wrangel dla ratowania sytuacji skoncentrował całą kawalerję w centrum w okolicach Sarahoz, aby stworzyła rezerwę.

W tym czasie bolszewicy zdołali przerwać się pod Kachówką i I-sza armja konna zajęła Perekop do "Perekopskiego perewału" i zajęła Siwacz odcinając korpus doński Abbancowa, I-szy korpus Pisarewa i 2-gi korpus Skalkona.

Wprawdzie kawalerja Wrangla, rzucona na Siwask rozsunęła bolszewików i uterowała drogę odciętem wojskom, ale te rzuciły wszystko, co miały, i nic z materiału wojennego do taborów kolejowych włącznie, uratowaniem nie było.

Odstąpienie to wywołało przygnębienie w armji i wśród ludności, jednak panika rozpoczęła się dopiero wobec wiadomości, że zboże pozostało w Taurji i Krym ma zapasy żywności tylko na 1-2 miesiące.

Utrzymanie Perekopu stało się bardzo prędko niemożliwym wobec tego, że

- a/ dywizje piechoty ogromnie się uszczupliły wobec straty w Taurji i przejścia częściowego b. krasnoarmejców do bolszewików
- b/ mrozy dochodziły do 16 stopni, żołnierze byli nieubrani, a statki francuskie z umundurowaniem dopiero zaczęły się rozładowywać,
- c/ wobec rozkładu na tyłach wskutek drożyzny wzrastającej codziennie o 20-30%
- d/ uporczywych ataków pozycji perekopskich /36/

Trudno ustalić przyczyny upadku, osobiście przypisuję je osłabieniu siły odpornej wojsk.

Wrangel rozpoczął bardzo wcześnie ewakuację 10/XI i zgromadziwszy całą flotę wawiózł wszystkich co chcieli.

Do końca porządek był zachowany całkowicie. Wrangel osobiście kierował ewakuacją, spotykany owacyjnie przez ludność i wojska. Ewakuacja odbyła się wszędzie w porządku. Wszyscy co chcieli wyjechali według niesprawdzonych pogłosek Gen. Słaszczew pozostał i przyłączył się do zielonych.

Wyewakuowano około 150 tysięcy ludzi, w tem 30-40 tysięcy wojsk. Materiały wojenne wszystkie pozostawiono. Okrętów wyszło około 100.

Wrangel oddał się pod protektorat i opiekę Francji.

Uciekinierów przy pomocy francuzów i amerykańców urządzają w Serbji i Konstantynopolu, przychem amerykanie opiekują się dziećmi i kobietami. Armja będzie rozdzielona na 3 korpusy: korpus rosyjski, doński i kubański. Reorganizację mają przeprowadzić francuzi. Rozlokowane będą wojska w Gallipoli, na wyspie Lesbos, przeciwko czemu protestują grecy i w Czataldzi pod Konstantynopolem. Sztab na razie w Konstantynopolu.

Rząd zostaje zlikwidowany do zarządu finansów i spraw zagranicznych.

Przewiduje się po reorganizacji użycie go do walki z bolszewikami bądź na froncie zachodnim /Polska, bądź Rumunja/ gdyż nie tylko w sferach rosyjskich, ale i francuskich są przekonani, że wojna na Zachodzie będzie



wznowioną, bądź też na Kaukazie.

Wobec takiej sytuacji, uważam, że misja wojskowa winna pozostać, gdyż odwołanie wywarłoby bardzo złe wrażenie i utrudniłoby później nawiązanie stosunków.

Jeżeliby Naczelne Dowództwo zechciało mnie pozostawić, uważam, że najlepiej byłoby zostawić mnie w Konstantynopolu.

W każdym razie dla wyjaśnienia dosyć skomplikowanej i zupełnie zmienionej sytuacji, wyjeżdżam dla otrzymania instrukcji do Warszawy.

Na razie pozostaję w Konstantynopolu dla wyjaśnienia całkowitego planu i wobec konieczności ratowania Polaków, którzy znajdują się jeszcze na statkach w warunkach okropnych. Akcję tą znacznie posunęliśmy.

Michalski m.p.

Kapitan

Zastępca Szefa MSji
na Południu Rosji.

Za zgodność odpisu:

J. Niemcewicz

